

Handlingsplan for arbeid og tiltak, 2026 – ny feiring.

Mål:

- Avgangsmarkering starter når videregående skole er ferdig, medio juni, og lengden for feiringen avgrenses til én uke
- Svekke markedsaktørens kontroll over feiringen og minske kommersielt press
- Det tilrettelegges for at avgangselevne har en felles feiring og et sted å være

Opplæringslovens kap.12

«Alle elever har rett til et trygt og godt læringsmiljø som fremmer helse, inkludering, trivsel og læring.»

Hvordan kan en ny feiring se ut?

Avgangselevne har ansvar for sin egen feiring, men dagens feiring har for store utfordringer til at ungdom kan gjøre en positiv endring selv. Stat, fylkeskommune og kommune kan sette noen rammer for feiringen, som avgangselevne selv kan forme sin egen feiring innenfor. Det er viktig at ungdom har eierskap til hvordan feiringen skal se ut, samtidig som laget rundt må tilrettelegge for en ny feiring som er for alle; ikke bare de som er i grupper og får lov til å være med.

Følgende forslag til en ny feiring er utarbeidet:

Avgangselevne har en ukes feiring etter at alle eksamener er bestått, og starten på feiringen er knyttet til en verdig markering av vitnemålsutdelingen. Feiringen er for hele avgangskullet med fellesarrangementer for klassen og kullet; ikke en feiring basert på at man må være med i en gruppe og har god økonomi.

For å få til dette, kan fylkeskommunen og kommunene legge til rette for at aktiviteter kan skje både på skolen og i kommunen der den videregående skolen/skolene er plassert. På denne måten bidrar man til at avgangselevne har et felles sted å være, og at flere av arrangementene er rusfrie og universelt utformet. Lokalmiljøet og lokalt næringsliv kan bidra med ressurser og støtte for å få til en fin og lavkostnad feiring.

En eksempeluke etter forslag fra ungdom:

Avgangselevne kan ha en ukes russefestival med temadager, utekino og grilling på skolen, og konserter, russerevy, kro og avgangsbull i lokaler/områder som kommunen tilrettelegger for. Ballet kan være det siste arrangementet i russefestivalen. Feiringen organiseres i klassen og kullet på skolen, og på tvers av skoler.

Ved å endre feiringen til etter eksamen, i en uke og ha felles steder de kan være på som kull, vil grupper, russebusser og vaner lettere bli irrelevante og fases ut.

Hvem kan bidra til en endring, og hva kan de gjøre?

Det er flere tiltak som bør på plass for å få til en positiv endring. Her er forslag til noen mulige tiltak som ulike parter kan iverksette.

Avgangselever og elevråd:

- Ungdom kan skape egne tradisjoner, og lage en ny feiring for hele klassen og kullet

- Elevrådet har i oppgave å jobbe for et godt skolemiljø. Et godt samarbeid mellom elevrådet og avgangsstyret kan bidra til at feiringen er god for alle og bidrar positivt i skolemiljøet
- Avgangsstyret kan initiere til samarbeid med og ta imot støtte fra skole, fylkeskommune og kommune
- Avgangsstyret bør tilrettelegge flere av sine arrangementer slik at alle kan delta uansett funksjonsvariasjon, religion, økonomi, kjønnsidentitet og status
- Ungdommen bør lage en feiring basert på respekt for egne og andres grenser, og ikke utsette andre for press. Dette gjelder voldsbruk, trafikksikkerhet, ulovlig rusbruk og seksuell adferd
- Elevrådet og avgangselevne bør gjennomføre en demokratisk prosess ved valg av styret

Foresatte:

- Bør oppfordres til å sette seg inn i alt som gjelder avgangsfeiringen
- Bør delta på skolens møte for foresatte vedrørende avgangsfeiringen
- Kan ta initiativ til å bygge nettverk for klassens foresatte og et foresattesamarbeid med skolen og avgangselevne
- Bør støtte ungdommene i deres arbeid for en inkluderende feiring
- Bør være en tydelig voksen!
- Kan planlegge feiringen godt med ungdommen sin
- Bør være tilgjengelige for sin og andres ungdommer

Skolen:

- Skolen og elevrådet kan samarbeide om et demokratisk valg av styret for avgangselevne slik at de får positivt motiverte styrer som representerer flertallet av elevene
- Skolen kan ha et samarbeid med elevrådet og styret for avgangselevne for å bidra til en inkluderende feiring som påvirker skolemiljøet positivt. Her kan de samarbeide om planlegging og gjennomføring av enkelte aktiviteter under feiringen
- Skolen kan legge til rette for rusfrie og gratis fellesarrangementer som er universelt utformet
- Skolen bør bidra til å bedre foresattes kunnskap om utfordringer med dagens avgangsmarkering, og arbeidet med en ny feiring. Dette kan gjøres på for eksempel foresattemøter og temakvelder. Dette gjelder foresatte på både ungdomsskole og videregående skole.
- Skolen bør bidra til å bedre elever på ungdoms- og videregående skole sin kunnskap om konsekvensene ved dagens feiring, og mulighetene for å lage en ny og inkluderende feiring. Dette kan for eksempel gjøres i klassens time eller samlinger for elevene.
- Alle skoler bør ha en egen kontaktperson for avgangselevne og avgangsstyret som følger opp og veileder dem i deres arbeid

Skoleeier:

- Skoleeier kan samarbeide med ungdomsråd, elevråd og andre ungdommer i arbeidet for en inkluderende avgangsfeiring som påvirker skolemiljøet positivt, i fylket
- Skoleeier kan etablere et nettverk og møteplasser for skolenes kontaktpersoner for avgangselevne slik at de kan dele erfaringer, få kompetanseheving og tips i sitt arbeid. Dette kan være med på å bidra til en likeverdig feiring for avgangselevne i fylket
- Skoleeier kan arrangere samlinger for representanter fra elevråd og avgangselevnes styrer. Samlingene kan ha fokus på samarbeid, verdibasert ledelse og hvordan å lage en inkluderende avgangsmarkering
- Skoleeier kan legge til rette for at avgangspresidentene/elevrådslederne velge et hovedstyre som kan samle presidentene ved de ulike skolene til jevnlig møter og samarbeid, og være

avgangselevne i fylket sitt ansikt utad. Dette kan være med på å bidra til en likeverdig feiring for avgangselevne i fylket

- Skoleeier kan sammen med skolen ta initiativ til samarbeid med kommunen/regionen om lokalisering av og støtte til avgangselevnes arrangementer
- Skoleeier kan gi skolene veiledere for hvordan de kan jobbe med en ny feiring, ha demokratisk valg av avgangsstyret, hvordan samarbeide med elevråd og avgangsstyret, hva og hvordan de kan ha markeringer og aktiviteter på skolen, samt innhold på foresattemøter og elevsamlinger/klassens time

Kommunen

- Kommunen bør samarbeide med fylkeskommunal skoleeier, videregående skoler og avgangsstyret for å bidra til en trygg og inkluderende avgangsfeiring
- Kommunene kan bidra til at avgangselevne får låne eller leie lokaler eller områder de kan ha fellesarrangementer
- Kommunen kan invitere til et samarbeid med lokalt næringsliv
- Kommunen bør ha en kontaktperson som skolene kan samarbeide med
- Kommunen bør involvere helsetjenestene og slt-koordinatoren i arbeidet
- Ungdomsrådet kan involveres i arbeidet

Politikernes muligheter:

- Politikerne kan gjennom vedtak, støtte oppunder arbeidet som ungdom, fagmiljøer og fylkeskommuner har igangsatt
- Politikerne kan vurdere å sette felles, nasjonalt tidspunkt og varighet for feiringen
- Politikerne kan lage retningslinjer for hva fylkeskommune, skole og kommune kan gjøre med feiringen
- Politikerne kan bevilge midler som bidrar til at arrangementer koster mindre/er gratis
- Politikerne bør vurdere lovverket rundt russebusser og markedsaktører, og hvordan å følge opp ulovligheter
- Politikerne bør se på hvordan man kan hindre at markedsaktørene har makt og kontroll over feiringen, og heller tilrettelegge for at ungdom kan definere og lage sin egen feiring
- Politikerne kan vurdere forbud mot ekskluderende effekter som forsterker utenforskap og bidrar negativt i skolemiljøet
- Politikerne kan vedta ordensregler som er i tråd med tiltakene i arbeidet for en ny feiring som påvirker skolemiljøet positivt og bidrar til at det er trygt og godt

Ressursbank og veiledning

Det er ønskelig med en digital nettressurs der fylkeskommune, kommune, skole, foresatte og ungdom kan finne informasjon og få råd til hvordan å lage en ny og bedre feiring, samt få kunnskap om feiringen. Her kan det legges inn filmer, digitalt foresatte møte, presentasjoner, tips, forslag til aktiviteter, linker til andres handlingsplaner osv.

Kommunikasjonsplan:

For å sørge for at en positiv endring blir en realitet, er det avgjørende at mål og arbeid bli godt kjent for ungdom, foresatte, skoleeiere, fagmiljøer og samfunnet generelt slik at alle jobber i samme retning. Følgende kommunikasjonsmetoder og tidsplan anbefales:

Starten av august 2024:

Før skolestart bør det kommuniseres ut at det skjer et fylkeskommunalt arbeid der en tverrfaglig nasjonal gruppe og ungdom fra 13 år til 20 år, bidrar inn.

Mulige måter å kommunisere arbeidet ut på:

- Kunnskapsdepartementet/KS kan sende ut en pressemelding om arbeidet for å få nasjonal medieoppmerksomhet
- Det kan skrives innlegg både i nasjonale og lokale medier
- Informasjon om «2026-ny feiring» bør sendes ut til flere fagmiljøer i fylkeskommuner og kommuner fra KS og kunnskapsdepartementet; mottakere kan være skoleeiere spesielt, men også folkehelse, helsetjenester, samferdsel, politi mfl.
- en panelsamtale på Arendalsuka kan være starten på kommunikasjonstiltakene, og bidra til å skape nasjonal oppmerksomhet rundt arbeidet
- mulighet til å dele et digitalt foresattemøte med fylkeskommuner og kommuner, som kan sende det ut til skoler/dele på sosiale medier hvis ønskelig. Evt avholde lokale, digitale møter for foresatte og/eller ungdom
- fagmiljøene som deltar i samarbeidet, kan sende ut informasjon internt i egne organisasjoner
- det kan arrangeres temasamlinger, panelsamtaler og andre arrangementer for å øke fokus på det, i fylkeskommuner og kommuner
- informasjon kan sendes ut/legges ut i foraer der russ er tema, for eksempel facebook gruppen «Russeforeldre på 2020-tallet».

Rett etter skolestart i august/ tidlig september

Det er ønskelig å få ut informasjon så tidlig som mulig til foresatte og ungdom for å unngå/minimere gruppedannelser med dertil risiko for utenforskap på skolen tilknyttet russegrupper:

- Informasjon på foresatte møter til 8.-10.trinn på ungdomsskolen og vg1-vg3 på videregående skole
- Informasjon og refleksjon for elever på ungdoms- og videregående skole om skolemiljø og russetid. Dette kan for eksempel gjøres på trinnsamling, i klassens time mm
- Informasjon bør gis til FAU/foreldresamarbeid og elevråd på ungdoms- og videregående skole
- Informasjon bør deles med ungdomsråd i fylkeskommuner og kommuner

Tidlig høst

- utvikle en nettressurs med informasjon, veiledning og verktøy som er tilgjengelig for skoleeiere, skoler, foresatte og ungdom

2024-2025

Opprettholde informasjon ut om arbeidet og fremskritt, via overnevnte kanaler og metoder.

Ressurser som er under utvikling:

- Utarbeide veileder for valg av styret for avgangselevne
- Utarbeide veileder for hvordan avgangsstyret kan jobbe best mulig for en inkluderende feiring samme med skoleledelse, elevråd, skoleeier, kommune og næringslivet
- Utarbeide veileder til skolens kontaktperson for avgangselevne
- Utarbeide innhold/presentasjon til foresatte møter
- Utarbeide foreldreguide til hvordan å snakke med ungdommen om russetid
- Utarbeide innhold/presentasjoner for klassens time og samlinger for ungdom/elever

Ønskelig: utarbeide nettside der fylkeskommuner, kommuner, skole foresatte og ungdom kan finne informasjon, veiledning og støtte